

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: A huszadik század magyar nomádjai között

Forrás: Nemzet. Ujsa

Bp.

1921. 7. 16.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

362.92

Hely

Idő

"1921"

Személy

Helyszám

Közn. nyomt. XX. cs. 23. sz.

A huszadik század magyar nomádjai között

A Keleti pályaudvar vagonvárosa — A Nyugati körül — Kőbányán tele vannak panasszal. Bernolákban bizakodnak

(A Nemzeti Újság tudósítójától.) Az első zuzmarás reggel nekivágtam a kődnek, mint hajdanán Priscus Rhetor a nagy avar síkságon, aztán főkerestem a nomádok táborait. És szerencsésebb voltam, mint a bizánci krónikás, mert az avar mezők irtó sivatagjai helyett jól kijárt talpfák mutatták az irányt, de a feladatom egyszersmint nehezebb volt, mint Priscus Rhetoré, mert Atilla lakomájáról mégis csak könnyebb és kellemesebb riportot írni, mint a vagonokról, ahol alig van betévíz falat. De van hideg, van szél, van kőd, amelyik ellen nincs védekezés, van kályha, amelyik egyenlő a tüdőgyulladás, vannak butorok, amelyek széjjelmállottak a tologatástól, és vannak szegény-sápadt, féselt köntösbe bugyolált, beteg emberek: a huszadik század magyar nomádjai.

Ha valakinek kézzelfogható argumentummal kellene bebizonyítanom, hogy a trianoni határ igaztalan és alávaló: azt ide vezetném a vagonlakók közé. És becsuknám őt az első kocsiába, és adnék rá szakadt ruhát és adnék neki ebédre száraz főzeléket, vacsorára egy kis kenyert, és ott hagynám őt... nem, nem vagyok annyira kegyetlen, hogy azt követeljem tőle, amit menekültjeinktől megkövetel Trianon... szóval ott hagynám őt a keserves hónapok helyett egyetlen szeles, zimankós, komisz éjszaka, amikor vacogó szájjal tanulná meg az új magyar geográfiát. De becsuknám azokat is az első kocsiába, — ezuttal huzamosabb időre — akik a tiz szobájukból lefoglalt két szoba miatt jogrendért kiáltanak.

A Keletinél

Mert ilyenek is vannak. Így például a Keleti pályaudvar vagontelepén Kerekes Lajosné Máramarosszigetről menekült tanítónő sívva panaszkolta el, hogy hosszú és keserves utánjárás után sikerült nekik a Nagy János-utóban egy dugaszdag parvenü palotájában a lakáshivatal szabályszerű kiutakozási útján lakást szerezniök, de az illető magánzó, különféle

ügyvédi fogásokkal a beköltözésüket megküszöbítette. Ez az eset — reméljük — a lakáshivatal figyelmét nem kerüli el, annál is inkább, mert a dugaszdag „urhölgy” a palotájában egyedül lakik. (Ez csak azokkal a bejelentőlapokkal, házmaster, urami).

Ugy Kereskesné, mint a Keleti pályaudvar vagonvárosának minden lakója megható szeretettel beszélt a lakáshivatalnak egyik bírójáról, akinek a nevét ezer hálával emlegetik. Tormássy dr. lakáshivatali bírónak a vagonlakók minden reménysege, s még azok is elragadtatással beszéltek higgadt, méltányos és uni moderáról, akik ezidőszereint lakás nélkül állanak.

— Pedig lenne neki mért haragudni, — mondta Lujgor Józsefné. — Mért, tetszik tudni, az uram fulltanuja volt, amikor a Tormássy bírónak egyszer ki is fakadt. Hogy mért? Azért, kérem, mert sok van olyan vagonlakó, aki válogatni szeret. Ez kicsi, ez messze van, amott nincs villanyos... szóval az asztalra ütött és igazságot vót. Mert, kérem, a mai világba válogatni nem lehet, mi is meggyünk már holnap a Madarász-telepre, amelyik a Váci-út végén van, de van. Hogy áldja meg az Isten... — A Madarász-telepet? — kérdeztem.

— Nem — felelt az asszony. — A Tormássy bírónak tekintetes urat.

Ugyancsak itt voltam tanuja egy boldog hurcolkodásnak Mann József kalauz portáján, amelyik — míg jegyzeteimet papírra vettem — egyszer csak megindul és megy.

— Megyünk! — tapsolt az asszonyka. — Megyünk!

A férfi csálira vágta a sapkát, örült, mint egy nagy, nagy gyerek, a lócán táncoltak az uborkák a lé fölött, a kredenc pádekattert járt és nyakamba borult a — kutyá.

— Nem megy a pokolba! — ripakodott rá a kalauz.

Aztán mentünk tovább a Madarász-telep felé. Es nagyon sajnálom, hogy az új, a várva-várt, a százszor és százszor megálmodott otthon felavatásán nem lehettem ott, mert nagyobb öröm fedél alá kerülni nyolc hónap után, mint a Keleti pályaudvartól

villamoson a Nyugati-ra menni. Budapesti Hírlap, 1921

A kövezetvám

A Nyugati pályaudvar a vagonlakók metropolisza. Olyan nagy és olyan tekervényes, hogy még az is eltéved, aki ott lakik. Szerencsémre ráakadtam Kapás Márton államvasuti irodakezelőre, aki a mint egy háromszáz vagon között hűséges kalauzom volt.

A vagonok szűk síkatorain gyerekek, kutyák és tyukok ténferegtek azzal a szomorú, megindító önmegadással, amelyet sehol sem láthatunk, csak itt. Ennek a hazátlan, kivetett, keserű környezetnek minden a véka, minden elfásulása a lakókba szűri át magát, legyen az ember, gyerek, vagy kutya. Sehol mosolygás, sehol egy életerős mozdulat, egy hangosabb szó: bármire néztem, mindenütt sápadás, becsélt szemek, fakó, lerongyolt köntösök és hallgatás.

— Bizony — sóhajtott a vezetőm —, sokan vagyunk.

Majd fölvetette a fejét, tovább beszélt:

— Akkor látott volna az ur, amikor még nem volt a Bernolák!... Haj, haj, mennyien vagyunk, könyörgöm igaz, jelszót vót vőlünk a eszűda is.

— Van már lakása? — kérdeztem.

— Van — mondta —. A Madarász-telepen. Hónap már megyen is a kocsi.

Időközben betértünk László Albert törvényszéki altitest „lakására”, amely lakás szintén holnap megyen a Madarász-telepre. Am a gazdának nagy panasz

van, mert a fővárossal pörbeszállott volt. Azzal csak szeretett volna pörbe szállani, ugyanis — mint mondotta — nagyon békés ember, mint minden szegény, akit az ág is húz, de huz a főváros is a kövezetvámmal.

— Micsoda kövezetvámokkal? — kérdeztem.

— Tetszik tudni, az úgy van, — felelte — hogy a rendes vasuti szállítmányok után métermázsankint tíz korona kövezetvám dukál. Na már most, kérem, hiába mondja az ember, hogy mi nem vagyunk olyan rendes vasuti szállítmány, aki a saját jövedvéből jött ide, azt mondják, hogy törvény: törvény, fizess. Könyörgöm, ha muszáj, én meg is fizetem, de már most tessék nekem megmondani, niből fizessen, ha nincs, meg aztán tessék azt is megmondani, hogy minő igazság az, ha az öreg butoraim után annyit

fizetek, amennyit a portékák után a gazdag kereskedők.

En is úgy találtam, hogy kisebb tulmagas kövezetvámot vétnék ki a menekültek butoraira, s egyben visszaemlékeztem a tavalyi ősze, amikor a garam-völgyi pátriából megérkezett butoraim után a főváros elengedte a kövezetvámot. Nem tudom, hogy a fővárosnak ezt a humanus s egyben nagyon természetes uzusát ki vagy mi változtatta meg, egy az bizonyos, hogy a jövedelmi forrásoknak ilyen téren való forszirozása nem tulságosan erkölcsös dolog. Ezzel az összeggel Budapest igazán nem lesz boldogabb, viszont nélküle jobb renoméja lesz a menekültek előtt. Ez pedig sokat ér.

A Nyugati pályaudvar vagonvárosában meglátogattam a Lászlók portáján kívül még vagy 20—25 vagonlakót, akik egyöntetűen abban a szellemben nyilatkoztak, hogy — bár rettenetes szenvedés elviselni a kemény hideget — de sorsuk elé nyugodtan néznek.

— Mióta Bernolák vette kezébe a vagonlakók ügyét, — mondták — azóta látjuk, hogy meggy a dolog és el is hisszük, hogy karácsonyra mindnyájan földel alatt leszünk.

Ahol csak panasz van

A kőbányai vagontelep az összes fővárosi vagontelepek között a legsiralmasabb. Szerencsére mindössze mintegy hatvan vagonból áll, de még nagyobb szerencse, hogy a vagonok száma napról-napra fogyni. Nem mintha lakásba költözzenek az egyes családok, de a helyzet annyira súlyos, hogy aki teheti, más telepre tolatja át a kocsiját.

A szubjektív észrevételek helyett leírom Szóts István Máv. kocsirendező elbeszélését, ami minden elmékedésnél ékebben szól.

— Négy kicsi gyermekem van — mondta és rámutatott a meztlábás, szegény apróságokra, akik ott dideregtek a kályha körül. — Anyjuk nincs... Egy takarítóasszony jár segíteni, meg főzni, az fődozgat rájuk, ha ideje van. Lakás? ... Lakás, az nincs. Vagy ha van is lakás, oda ügynök köll, pénz köll, meg kilincselés köll, s ezért van, hogy május óta úgy állok itt, ahogyan kilékött a mozdony.

— Nem gondol ránk, csak a jó Isten, kérem. Hogy egy esetet mondjak, egyszer egyik kicsim megbetegedett. Nagyon. Mert most is beteg. Fogtam magam, bementem Kőbányára orvosért. Természetesen a Máv orvosához mentem, aki meglehetősen közel lakik, no

meg nincs arra pénzem, hogy a magam költségén hozzak orvost a házhoz. Mondom, elmentem, de a doktor ur (megmondta az orvos nevét) mondta, hogy ő nem jön, mert a mi telepünk már a töltésen tul esik és ő csak a töltésig köteles gyógyítani.

Kinéztem a vagon ablakán. A gyógyítás határára megjelölt töltés mintegy 25—30 lépésre esett.

A kocsirendező folytatta:

— Másnap magam is ágnak döltem, azaz csak döltem volna, ha újból nem megyek egy másik doktorért (ennek a nevét is megmondta Szóts), aki szintén Máv. orvos. Az is ezt mondta: Tul van a töltésen, ő nem köteles jönni...

— No, és végképpen orvos nélkül maradt? — kérdeztem.

— Nem — felelt —. Elmentem az állomásfőnökségre, bejelentettem az ügyet, aztán másnap délben kijött a doktor. Akinél először voltam.

Megsimogattam a négy kicsi gyerek szőszke, bánatos fejét, mentem tovább. Es mindenütt az elhagyott, szegény, nagyon szegény emberek panasza fogadott. Mintha a vigasztalan novemberi ég nyitotta volna meg a keserveit, mintha a kődbe takart nagy város minden nyomorúságát csak a vagonok hozták volna ide: asszonyok könyeztek, gyermekek sirtak és sötéten, konokan maguk elé meredtek a férfiak.

De amit Jakab Jánosné mondott, az meghalad minden pesszimizmust és kiábrándulást, amit a magyar história valaha szült.

— Akármint nehéz a sorsunk — sóhajtott —, de hála legyen az Istennek, hogy már nem látom Püspökudányt! ... Hogy mért, kérem? Azért, mert ott vótunk három hónapig vagonlakók, de annyit szenvedtünk, mint az olajok alatt se talán... Hogy mért, kérem? ... Azért, kérem, mert mikor lakást kértünk a telkesgazdáktól, akik adhatak volna, mer mindegyiknek van belőle fölöslege, akkor volt, aki azt mondta: *mitnek gyűtitek kentek?! Hitta kenteket valaki?! ...* Könnyergőm, szegényem megvallani, de olyan is akadt, aki azt mondta, hogy: *Még ezek is elgyök az a drága kenyérett! ...*

Nehézemre esett leírni, de leírtam ezt az Orvallyómat, mert igaz. Mert nemcsak mások szájából ismerem némely vagyonszűréseket, hanem magam is többször láttam. Ismerjük meg önmagunkat a vidéket, de Budapestet is, amelyiknek Bernolák kemény kezére és jó szívére kellett várni, hogy a vagonlakók végre hirni is tudjanak. e. g.